

โดย นางสาวจุฬารัตน์ ยะปะนัน
 นิติกร สำนักกฎหมาย

วิกฤตเศรษฐกิจโลกวันนี้ดูน่าเป็นห่วงกว่าที่ผ่านมามากนัก อาจจะรุนแรงกว่าวิกฤตต้มยำกุ้งเมื่อปี ๒๕๕๐ ที่เกิดกับบ้านเราเป็นไหน ๆ เพราะอเมริกาที่เป็นพี่ใหญ่ของเศรษฐกิจโลกกลับเป็นต้นเหตุของปัญหาในวันนี้

กองทุนการเงินของ ขบวนการสหกรณ์

ทางออกวิกฤตเศรษฐกิจของสหกรณ์ไทย

ผู้เขียน ประเสริฐ จรรยาสุภาพ นักสหกรณ์แห่งชาติ ปี ๒๕๕๐ และเลขาธิการสมาคมเศรษฐศาสตร์สหกรณ์แห่งประเทศไทย
อ้างอิง หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน วันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ ปีที่ ๓๑ ฉบับที่ ๑๑๒๓๒ คอลัมน์กระแสทรรศน์

ผลของเศรษฐกิจถดถอย (Recession) ในวันนี้ น่าจะพอให้เราคาดการณ์ได้ค่อนข้างชัดเจนว่าการส่งออกของแต่ละประเทศจะหยุดชะงักหรือชะลอตัวลงอย่างแน่นอน การลงทุน การผลิตสินค้าก็จะหดหายไปด้วย อัตราการว่างงาน เป็นลูกโซ่ที่จะได้รับผลให้เพิ่มขึ้น กำลังซื้อของผู้บริโภคจะลดลงเป็นลำดับ

ส่วนผู้ที่มีรายได้ก็จะขาดความเชื่อมั่นไม่ยอมใช้จ่ายดังเช่นปกติ แม้ว่าปัจจุบันในหลายประเทศจะพยายามลดอัตราดอกเบี้ยนโยบายลงมากพอควร เช่น อเมริกา ญี่ปุ่น แคนาดา

อังกฤษ สวีเดน จีน ฯลฯ รวมถึงราคาน้ำมันก็ลดลงอย่างมากก็ตาม ก็เชื่อว่าคงต้องใช้เวลาอีกเป็นปี ๆ ที่จะกระตุ้นการลงทุนการใช้จ่ายภาคครัวเรือนได้

แนวโน้มที่มีต่อสหกรณ์ อาจแบ่งได้เป็น ๒ ภาคใหญ่ ๆ คือ ภาคเกษตร อาจพอคาดการณ์ได้ว่าสินค้าเกษตรที่เน้นการส่งออกเพื่อผลิตสินค้าทางอุตสาหกรรม เช่น ยางพารา อาหารสัตว์ จะมีราคาลดต่ำลง ขณะที่ปริมาณความต้องการ (Demand) หดตัวลง ตามสถานการณ์ในต่างประเทศ

เห็นได้ชัดว่าราคายางพาราลดลงจากที่เคยได้รับก็โลกร่มละเกือบร้อยละ (เดือนกรกฎาคม

๒๕๕๑) ปัจจุบันเหลือเพียง ๕๐ บาท (เดือนตุลาคม ๒๕๕๑) สำหรับสินค้าเกษตรประเภทอาหาร เช่น ข้าว ไม่น่าจะได้รับผลกระทบมากนัก เพราะถือเป็นสินค้าจำเป็น ตรงกันข้าม น่าจะเกิดผลดีในโอกาสที่ปัจจัยการผลิต ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืชน่าจะมีความผันผวนลดลงบ้าง ขณะที่แรงงานในภาคอุตสาหกรรมบางส่วนที่ถูกปลด จะย้ายโอนสู่ภาคเกษตร ทำให้ต้นทุนการผลิตลดลงบางส่วน สหกรณ์ภาคเกษตรควรวางแผนรับมือ โดยการติดตามราคาปัจจัยการผลิต สร้างเครือข่ายรวบรวมผลผลิต ปรับปรุงคุณภาพการผลิต ประสิทธิภาพการผลิต ให้พร้อมต่อการแข่งขัน

สำหรับผลผลิตเกษตรที่ใช้ทดแทนน้ำมัน เช่น ข้าวโพด มันสำปะหลัง จะมีราคาค่อนข้างผันผวนในระยะต้น เพราะราคาน้ำมันเริ่มลดลง สินค้าดังกล่าวจึงมีความต้องการลดลงด้วย

อย่างไรก็ดี ในระยะยาวยังคงมีความจำเป็นต้องใช้สินค้าเกษตรเหล่านี้ทดแทนน้ำมันอยู่ดี จึงน่าจะอยู่ในช่วงปรับตัวจนกว่าราคาจะเริ่มนิ่ง ส่วนทางด้านประมง น่าจะได้รับผลดีไม่น้อย เมื่อราคาน้ำมันลดลงมาเกือบร้อยละ ๕๐ สหกรณ์ประมงจึงน่าจะใช้ช่วงนี้ปรับปรุงคุณภาพการผลิต รวมถึงน่าจะมียกย่องสรรหาความผันผวนของราคาน้ำมัน ในยามที่ราคาน้ำมันมีราคาสูงผิดปกติ ดังที่ผ่านมา

สำหรับสหกรณ์ที่อยู่นอกภาคการเกษตร เริ่มจากสหกรณ์ร้านค้า น่าจะได้รับผลกระทบอยู่บ้างจากกำลังซื้อของสมาชิกและผู้บริโภคลดลง ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น

สินค้าที่นำมาจำหน่ายต้องเป็นสินค้าที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวัน รวมถึงการแข่งขันจากธุรกิจภาคเอกชน จะยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับสหกรณ์ประเภทนี้ หากสหกรณ์ยังไม่สามารถสร้างเครือข่ายหรือควมรวบรวมกิจการให้ใหญ่ขึ้นได้

ส่วนสหกรณ์บริการ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสหกรณ์ประเภทเดินรถ จะได้รับผลกระทบอยู่บ้าง สำหรับสหกรณ์ที่ใช้รถให้บริการท่องเที่ยว เพราะนักท่องเที่ยวจะมีจำนวนลดลงอย่างมาก ตรงกันข้ามหากเป็นรถบริการโดยสารทั่วไป น่าจะได้รับผลดี เพราะต้นทุนน้ำมันลดลง จึงเป็นช่วงที่น่าจะต้องปรับปรุงคุณภาพการให้บริการ

สุดท้าย สหกรณ์ประเภทออมทรัพย์และเครดิตยูเนียน ซึ่งมีความเป็นสถาบันการเงินมากกว่าสหกรณ์ประเภทอื่น ๆ ที่ต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ เพราะให้บริการเช่นเดียวกับสถาบันการเงินในต่างประเทศที่ประสบภาวะวิกฤต ได้แก่

หนี้ด้อยคุณภาพ การขาดสภาพคล่องทางการเงิน แต่ก็นับเป็นโชคดีที่เราเผชิญภาวะเศรษฐกิจเช่นนี้ มาก่อนเมื่อปี ๒๕๔๐ จึงดูเหมือนว่าเรามี ภูมิคุ้มกันอยู่บ้างแล้ว

นอกจากนี้ ในช่วงนั้น สหกรณ์ออมทรัพย์ก็ ไม่ได้รับผลกระทบมากนัก หากพิจารณาผลกระทบ กับสถาบันการเงินอื่น ๆ ในบ้านเรา น่าจะเป็นเรื่อง สภาพคล่องทางการเงินที่ต้องระวังมาก สหกรณ์ ออมทรัพย์จึงต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

ผู้เขียนค่อนข้างเป็นกังวลสำหรับสหกรณ์ ที่ปล่อยเงินให้กู้กับสมาชิกมากจนเกินตัว กู้เงิน ระยะสั้นมาให้กู้ระยะยาว เมื่อถึงจุดหนึ่งไม่ อาจหมุนเวียนเงินได้ทัน ปัญหาที่ตามมาคือ การขาดสภาพคล่องอย่างรุนแรง ผลกระทบ ที่น่ากลัวคือ สมาชิกขาดความเชื่อถือและตื่นกลัว มาถอนเงินกันจนสหกรณ์ไม่อาจรองรับความ เสียหายได้ ตรงนี้เองที่เรายังขาดการเฝ้าระวัง ทางการเงินอย่างจริงจัง ผู้เขียนเชื่อว่า วิกฤต เศรษฐกิจครั้งนี้ คงมีผลกระทบต่อสหกรณ์อยู่บ้าง เหมือนกัน หากแต่มีความร่วมมือช่วยเหลือกัน ระหว่างสหกรณ์ วิกฤตนี้จะคลายไปได้มากทีเดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพคล่องทางการเงินของ สหกรณ์บางแห่ง

ยุคหนึ่งเราเคยมีความคิดว่าจะตั้ง ธนาकारสหกรณ์ร่วมกัน ซึ่งดูแล้วคงเป็นไปได้ยาก รวมทั้งปัจจุบันก็มี ธ.ก.ส. ที่เป็นสถาบันการเงิน สำหรับสหกรณ์ทุกประเภทอยู่แล้ว แต่สิ่งที่

ยุคหนึ่งเราเคยมีความคิดว่าจะตั้ง ธนาकारสหกรณ์ร่วมกัน ซึ่งดูแล้ว คงเป็นไปได้ยาก รวมทั้งปัจจุบันก็มี ธ.ก.ส. ที่เป็นสถาบันการเงินสำหรับ สหกรณ์ทุกประเภทอยู่แล้ว

สำคัญกว่านั้นคือ การที่เราต้องมีศูนย์กลาง การเงินระหว่างสหกรณ์ เพื่อวัตถุประสงค์สำคัญ ๔ ประการ คือ

- ๑) เป็นแหล่งเงินทุนสำหรับการขยายธุรกิจ
- ๒) เป็นแหล่งกระจายสภาพคล่องส่วนเกิน

เพื่อนำไปลงทุนภายนอกสหกรณ์

๓) เป็นศูนย์วิเคราะห์การลงทุนของ สหกรณ์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ให้เกิด ประโยชน์สูงสุด รวมถึงเฝ้าระวังทางการเงิน เพื่อลดความเสี่ยงของสหกรณ์

๔) เป็นแหล่งเงินทุนสำรองของขบวนการ สหกรณ์ เพื่อเป็นหลักประกันว่า หากสหกรณ์ใด ประสบวิกฤต ความเสียหายทางธุรกิจ ก็ยังมีโอกาส ฟื้นตัวได้อีก

จะเห็นได้ว่า แม้ในระดับนานาชาติก็มีความพยายามตั้งกองทุนทางการเงิน เพื่อให้เกิด ความร่วมมือทางการเงินระหว่างประเทศ เช่น กองทุนเงินระหว่างประเทศ หรือ IMF (International Monetary Fund) ที่เราคำนึงเคย เป็นอย่างดีเพราะเคยเป็นเจ้าหนี้เรามาก่อน

กองทุนการเงินเอเชีย (Asian Monetary Fund : AMF) ที่จะจัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือด้านการเงินแก่กลุ่มประเทศเอเชียที่ประสบวิกฤต ได้แก่ ญี่ปุ่น จีน เกาหลีใต้ ฮองกง และได้หวัน หรือกองทุนอาเซียน ที่หาหรือว่าจะจัดตั้งเพื่อช่วยเหลือกันในกลุ่มประเทศอาเซียน เป็นต้น

ผู้เขียนจึงเห็นว่า ถึงเวลาแล้วที่เราจะได้มีการจัดตั้งกองทุนการเงินของขบวนการสหกรณ์ (Coop. Bond) เพื่อเป็นการระดมทุนไว้เพื่อประโยชน์ ๔ ประการข้างต้น เพราะจะเห็นได้ว่า เรามีสหกรณ์หลากหลายประเภทเป็นจำนวนมาก มีทั้งสหกรณ์ที่มีเงินทุนเหลือจำนวนมาก จนไม่รู้จะนำไปลงทุนที่ใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ ๆ หากทั้งเงินทุนของตนเองไว้ในสหกรณ์ ก็จะทำให้ต้นทุนสูงขึ้น ขณะเดียวกันก็ไม่ว่าจะนำเงินดังกล่าวไปใช้อย่างไร จึงเกิดผลตอบแทนคุ้มค่า ในขณะที่สหกรณ์อีกไม่น้อยยังขาดแคลนเงินทุนอยู่อย่างมาก แต่ไม่อาจกู้ยืมจากสถาบันการเงินได้ ด้วยข้อจำกัดที่แตกต่างกัน ดังนั้น เราควรมีการบริหารเงินทุนร่วมกันระหว่างสหกรณ์อย่างมีอาสาชี้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด อีกทั้งเป็นการสร้างความแข็งแกร่งทางการเงินให้กับขบวนการสหกรณ์อีกด้วย

Coop. Bond ไม่เพียงเป็นการช่วยเหลือกันระหว่างสหกรณ์ตามปรัชญาสหกรณ์เท่านั้น แต่จะแสดงให้เห็นถึงพลัง ศักยภาพของขบวนการสหกรณ์ให้เด่นชัดขึ้น ผู้เขียนเชื่อว่า เราน่าจะค่อย ๆ เริ่มต้นเป็นขั้นเป็นตอนไปได้ โดยเฉพาะสหกรณ์ที่มีเงินทุนจำนวนมาก เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ ชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย ชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย เป็นต้น ควรจะได้มีการหารือกัน

หากทั้งเงินทุนของตนเองไว้ในสหกรณ์ ก็จะทำให้ต้นทุนสูงขึ้น ขณะเดียวกันก็ไม่ว่าจะนำเงินดังกล่าวไปใช้อย่างไร จึงเกิดผลตอบแทนคุ้มค่า

เพราะถือเป็นการใช้วิกฤตเศรษฐกิจคราวนี้ให้เป็นโอกาสพัฒนาระบบการเงินของขบวนการสหกรณ์ครั้งใหญ่ ซึ่งผู้เขียนเชื่อว่า จะทำได้ง่ายกว่าการจัดตั้งธนาคารสหกรณ์ ซึ่งปัจจุบันน่าจะไม่มี ความจำเป็นอีกแล้ว

นอกจากนี้ Coop. Bond น่าจะมีส่วนช่วยในการเฝ้าระวัง ดูแล ความเสียหายทางการเงินของสหกรณ์ต่าง ๆ ได้อีกทางหนึ่ง ที่สำคัญน่าจะเป็นแหล่งความรู้สำหรับสหกรณ์ให้รู้จักการบริหารการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ

แต่สิ่งที่ต้องระมัดระวังเป็นพิเศษคือ โครงสร้างองค์กรของ Coop. Bond ต้องใช้เวลาศึกษา พัฒนา ด้วยการวิจัย เพื่อให้เกิดความมั่นคง และยั่งยืน ไม่เช่นนั้นแล้ว อาจเกิดประวัติศาสตร์ซ้ำรอยดังเช่นบริษัทสหประกันชีวิตในอดีต ซึ่งน่าจะเป็นบทเรียนที่ดีของขบวนการสหกรณ์ อยู่แล้ว ๑